FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT J.-P. WARNER FREMSAT DEN 18. FEBRUAR 1981 [1]

Høje Domstol.

I — Indledning

Denne sag er anlagt i medfør af artikel 173 i EØF-traktaten af Coöperatieve Stremsel- en Kleurselfabriek, Leeuwarden, Nederlandene, (herefter benævnt »andelsselskabet«) mod Kommissionen; der er under sagen nedlagt påstand om annullation af en beslutning vedtaget den 5. december 1979 af Kommissionen i medfør af artikel 85 i traktaten og rettet til andelsselskabet og dets medlemmer (80/234/EØF, EFT L 51 af 25. 2. 1980, s. 19).

De faktiske omstændigheder, Kommissionen har fremdraget, er klart og kortfattet beskrevet i beslutningen, og jeg finder det ikke påkrævet at gentage dem her.

Som det vil huskes, var Kommissionen nået til det resultat, at andelsselskabets vedtægter var i strid med artikel 85 i to henseender, idet de:

i) forpligtede andelshaverne til udelukkende at købe den løbe og de farvestoffer til ost, som de havde brug for, hos andelsselskabet, og

ii) forpligtede en andelshaver til ved udtræden til andelsselskabet at betale et beløb på 2,5 HFL pr. liter løbe af det af vedkommende hos andelsselskabet i de sidste fem år gennemsnitlige årligt indkøbte antal liter. (For kortheds skyld kalder jeg i det følgende denne betaling »udtrædelsesbetaling«).

Ved beslutningen pålagdes det de virksomheder, beslutningen var rettet til, omgående at bringe de hævdede overtrædelser til ophør.

Andelsselskabet har til støtte for sin for Domstolen nedlagte påstand om annullation af beslutningen fremført syv anbringender; fire af disse vedrører anvendeligheden af artikel 85, stk. 1, et vedrører anvendeligheden af forordning nr. 26, og to drejer sig om muligheden for at anvende artikel 85, stk. 3. Disse anbringender vil jeg gennemgå i rækkefølge og i de nævnte tre grupper.

Den franske regering har interveneret i sagen. Den har i sit skriftlige indlæg støttet påstanden om annullation af beslutningen. Efter at den under den mundtlige forhandling har hørt Kommissionens kommentar til nævnte indlæg, har den indtaget et mindre vidtgående standpunkt. Jeg vil behandle den franske regerings synspunkter, således som de herefter fremtræder, til sidst.

II — Anvendelse af artikel 85, stk. 1

1. Andelsselskabet har for det første gjort gældende, at Kommissionen urigtigt er gået ud fra, at andelshavernes eksklusive købsforpligtelse mærkbart begrænser konkurrencen inden for fællesmarkedet.

Kommissionen begrundede i beslutningen dette standpunkt med, at andelsselskabets medlemmer, som repræsenterede over 90 % af den nederlandske

1 — Oversat fra engelsk.

mejeriindustri, i kraft af denne købsforpligtelse var forhindret i at købe løbe og farvestoffer til ost hos andre leverandører — jf. nr. 22 i beslutningen.

2. Andelsselskabet har for det andet gjort gældende, at Kommissionen urigtigt har antaget, at den eksklusive købsforpligtelse mærkbart kan påvirke samhandelen mellem medlemsstater.

Andelsselskabets modargument — hvis jeg har forstået det ret — er i det væsentlige, at dette er i strid med andelssystemets egenart. En forpligtelse som den omhandlede, der i nogle lande (f.eks. Nederlandene) hviler på sædvane, mens den i andre (f.eks. Frankrig) er fastlagt ved lov, er en grundlæggende bestanddel af andelssystemet, uden hvilken det ikke kan fungere. Selskabsdeltagerne konkurrerer indbyrdes på markedet for ost og andre mejeriprodukter, ikke på løbe- eller farvestofmarkedet. Forpligtelsen er alene en følge af deres beslutning om at samarbejde med henblik på den bedst mulige forsyning med disse produkter. Andelsselskabet er ikke en uafhængig virksomhed, der arbejder med gevinst for øje, men alene et middel til samarbejde mellem deltagerne.

Denne argumentation vil vel kunne have betydning for afgørelsen af, om artikel 85, stk. 3, kan anvendes, men er efter min mening uden værdi i forbindelse med Kommissionens opfattelse vedrørende artikel 85, stk. 1. Den ændrer altså ikke den kendsgerning, at forpligtelsen har konkurrencebegrænsende virkninger, for så vidt angår salget af løbe og farvestoffer til mere end 90 % af de hollandske osteproducenter. Traktaten indeholder intet om, at en aftale falder uden for anvendelsesområdet for artikel 85, stk. 1, alene fordi den findes i et andelsselskabs vedtægter.

Det kunne den ifølge Kommissionens beslutning, idet den forhindrede andelshaverne i at købe løbe og farvestoffer til ost hos leverandører i andre medlemsstater. Kommissionen konstaterede, at animalsk løbe — der er den eneste form for løbe, der i Holland tillades anvendt til osteproduktion — kunne købes i Danmark, Tyskland og Frankrig, at løbe fra de nævnte lande var af fortrinlig kvalitet, og at prisen var den samme som andelsselskabets. Kommissionen konstaterede, for så vidt angår farvestoffer, at der i Fællesskabet findes mange andre leverandører, jf. nr. 23 i beslutningen.

Andelsselskabet har til støtte for sin argumentation på dette punkt først henvist til, at der aldrig hidtil er blevet indført løbe eller farvestoffer til Nederlandene i noget nævneværdigt omfang, heller ikke af osteproducenter, der ikke er andelshavere. Disse køber størstedelen af den løbe, de skal bruge, hos andelsselskabet. Kommissionen har derfor — fremdeles ifølge sagsøgeren — ikke ført bevis for, at de nederlandske osteproducenter uden den omhandlede forpligtelse ville købe løbe eller farvestoffer i betragteligt omfang hos leverandører i andre medlemsstater. De tal, Kommissionen oplyser i nr. 17 i beslutningen, kan ikke tillægges betydning, idet de, som Kommissionen har erkendt, under ét omfatter handelen med animalsk løbe og handelen med syntetisk løbe. Der findes ikke særskilte statistiske oplysninger om

handelen mellem medlemsstaterne med animalsk løbe. De hollandske osteproducenter lægger så stor vægt på at have løbe af god kvalitet til rådighed, at de kun nu og da i korte perioder overvejer at købe i udlandet, når der som følge af udsving i verdensmarkedspriserne på kalvekallun forekommer en klar forskel i prisen på den løbe, andelsselskabet fremstiller, og løbe fremstillet af producenter i andre medlemsstater. Den omstændighed, at der lejlighedsvis kan blive tale om indkøb som nævnt, beviser ikke, at den omhandlede forpligtelse mærkbart påvirker handelen med løbe mellem medlemsstater. Andelsselskabet har til støtte for dette synspunkt henvist til Domstolens domme i sag 73/74, *Papiers Peints de Belgique* mod *Kommissionen* (Sml. 1975, s. 1491) og i sag 22/78, *Hugin* mod *Kommissionen* (Sml. 1979, s. 1869). Andelsselskabet har herved gjort gældende, at Kommissionen ikke har gennemført en tilstrækkelig omfattende undersøgelse af den faktisk foreliggende situation.

Dette synspunkt har ikke overbevist mig.

Ser vi et øjeblik bort fra farvestofferne, kan det fastslås, at andelsselskabet ikke har anfægtet Kommissionens oplysninger om, at animalsk løbe af god kvalitet og til priser, der svarer til andelsselskabets, kan købes i Danmark, Tyskland og Frankrig. Vi ved, at en sådan løbe i Nederlandene kun produceres af andelsselskabet, og at andelshaverne, der er forpligtet til at købe al deres løbe hos selskabet, repræsenterer mere end 90 % af den nederlandske osteindustri. Andelsselskabets egen argumentation indebærer imidlertid, at nederlandske osteproducenter i et vist omfang har købt animalsk løbe hos andre, samt at der eventuelt ville blive købt endnu mere, såfremt deltagerne blev fritaget for den omhandlede forpligtelse. Dommene i *Papiers Peints de Belgique*-sagen og *Hugin*-sagen har efter min mening ingen relevans i denne sammenhæng. I førstnævnte dom blev det fastslået, at Kommissionens beslutning var utilstrækkeligt begrundet, og i sidstnævnte sag var der tvivl om de faktiske omstændigheder. Af større relevans er efter min mening sag 19/77, *Miller* mod *Kommissionen* (Sml. 1978, s. 131), hvori Domstolen (i præmis 15) fastslog:

»Traktatens artikel 85, stk. 1, forbyder aftaler, som har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen, og som kan påvirke handelen mellem medlemsstaterne, og kræver således ikke bevis for, at sådanne aftaler faktisk har påvirket denne handel mærkbart, hvilket i øvrigt i de fleste tilfælde vil være vanskeligt at godtgøre i fornødent omfang, hvorimod artiklen kræver bevis for, at disse aftaler kan have en sådan virkning.«

Der er fra andelsselskabets side ikke blevet anført noget, der kunne føre til et andet resultat for farvestoffernes vedkommende.

3. Andelsselskabet har for det tredje gjort gældende, at Kommissionen urigtigt er gået ud fra, at forpligtelsen for en andelshaver til at betale et beløb ved udtræden gør udtræden meget vanskelig, for ikke at sige umulig for den, der ønsker at købe hos andre.

Kommissionen fastslog dette i nr. 24 i beslutningen. Den udledte heraf, at forpligtelsen til at betale dette beløb ved udtræden var en væsentlig begrænsning

af konkurrencen inden for fællesmarkedet. Opmærksomheden samler sig efter min mening om spørgsmålet om rigtigheden af dette resultat.

Drøftelsen af dette punkt for Domstolen har hovedsagelig haft form af en tvist mellem parterne om tal; Kommissionen har herunder bestræbt sig på at underbygge sit synspunkt om, at forpligtelsen må betyde en væsentlig økonomisk byrde for et udtrædende medlem og dermed i væsentlig grad en hindring for at udtræde, mens andelsselskabet har lagt vægt på at forklejne byrden og dermed dens afskrækkende virkning.

Jeg mener dog ikke, jeg behøver at bruge Domstolens tid med at gennemgå tallene nærmere, idet andelsselskabets advokat under den mundtlige forhandling i en besvarelse af et spørgsmål fra mig ganske ligefremt indrømmede, at udtrædelsesbetalingen skulle tjene til at modvirke udtræden. På baggrund heraf finder jeg ikke, at Kommissionen kan kritiseres for at have indtaget det standpunkt, at — som den har anført for Domstolen — kravet om, at et udtrædende medlem skulle betale beløbet, udgjorde en overtrædelse af artikel 85, stk. 1, i det mindste i det omfang dette krav tjente til at underbygge kravet om, at medlemmerne udelukkende skulle købe løbe og farvestoffer hos andelsselskabet.

4. Andelsselskabet har for det fjerde gjort gældende, at Kommissionen urigtigt er gået ud fra, at andelshavernes forpligtelse til at betale et vist beløb ved udtræden kunne afholde dem fra at etablere en konkurrerende produktion, hvorfra der også kunne sælges løbe til andre medlemsstater.

Andelsselskabet har hermed tænkt på nr. 25 i beslutningen, hvori Kommissionen fastlår følgende:

»Denne begrænsning kan i væsentlig grad påvirke handelen mellem Fællesskabets medlemsstater; det er vanskeligt for medlemsvirksomhederne at forlade Coöperatieve for enten frit at købe i Fællesskabets øvrigt lande eller for at skabe en anden konkurrerende produktionsvirksomhed, som også ville kunne sælge løbe i andre medlemslande«.

Spørgsmålet bliver således her reelt, om Kommissionen med rette har kunnet antage, at forpligtelsen til at betale et udtrædelsesbeløb kunne påvirke handelen mellem medlemsstater. Hvis man som jeg mener, at forpligtelsen i det mindste tjente til at underbygge forpligtelsen til udelukkende at købe løbe hos andelsselskabet, må dette spørgsmål naturligvis besvares bekræftende.

Ingen af andelsselskabets første fire anbringender kan således efter min mening lægges til grund. Jeg går herefter over til det femte anbringende, som drejer sig om forordning nr. 26.

III — Anvendeligheden af forordning nr. 26

Som Domstolen vil vide, bestemmer traktatens artikel 42 kort fortalt, at artiklerne 85-94 kun finder anvendelse på produktionen af og handelen med landbrugsvarer i det omfang, Rådet beslutter det. »Landbrugsvarer« er defineret i artikel 38. I artikel 38, stk. 1, bestemmes, at »ved landbrugsvarer forstås jordbrugsprodukter, husdyrbrugsprodukter og fiskeriprodukter samt varer, der direkte er forbundet med disse produkter, og som har undergået en første bearbejdning«. I stk. 3 bestemmes, at »de varer, på hvilke bestemmelserne i artiklerne

39-46 finder anvendelse, er opregnet i listen i Bilag II til denne Traktat«. I artikel 38, stk. 3, hedder det endvidere, at Rådet bemyndiges til senest to år efter traktatens ikrafttræden at træffe beslutning om, hvilke yderligere varer, der skal optages på denne liste. I bilag II opregnes de omhandlede varer under henvisning til den fortegnelse, som på tidspunktet for traktatens undertegnelse var kendt som Bruxelles-nomenklaturen, og som i dag kaldes Toldsamarbejdsrådet-nomenklatur (TSR-nomenklaturen).

Forordning nr. 26 blev vedtaget af Rådet i medfør af artikel 42 i traktaten. I forordningens artikel 1 bestemmes som det for denne sag relevante, at traktatens artikel 85 med forbehold af bestemmelserne i forordningens artikel 2 gælder for alle aftaler »som vedrører produktionen af eller handelen med de i traktatens bilag II anførte varer«. I artikel 2 bestemmes, at artikel 85, stk. 1, ikke gælder for de i forordningens artikel 1 omhandlede aftaler, der »udgør en integrerende del af en national markedsordning, eller som er nødvendige for at nå de i traktatens artikel 39 angivne mål«. I artiklen hedder det videre, at artikel 85 »særlig ikke gælder for aftaler, vedtagelser og former for praksis mellem landmænd, landbrugssammenslutninger eller sammenslutninger af landbrugssammenslutninger, der henhører under en enkelt medlemsstat, i det omfang, hvori de — uden at medføre forpligtelse til at holde en bestemt pris — angår produktion eller salg af landbrugsvarer eller benyttelse af fælles anlæg til oplagring, behandling eller forædling af landbrugsprodukter, medmindre Kommissionen fastslår, at konkurrence således er udelukket eller at den i traktatens artikel 39 er bragt i fare«.

Kommissionen fastslog i nr. 26 og 27 i den i denne sag omtvistede beslutning, at løbe og farvestoffer til ost ikke indgik i bilag II til traktaten, og at forordning nr. 26 derfor ikke fandt anvendelse.

Det er Kommissionens opfattelse, at løbe, der er et enzym, henhører under position 35.07 i Toldsamarbejdsrådet-nomenklaturen, der omfatter »Enzymer; tilberedte enzymer, ikke andetsteds tariferet«. Denne position er ikke nævnt i bilag II. Kommissionens opfattelse er i overensstemmelse med de forklarende bemærkninger til Toldsamarbejdsrådet-nomenklaturen, der vedrørende denne position blandt andet indeholder følgende oplysninger:

»I det følgende nævnes de vigtigste enzymer, der findes i handelen:

(1) ...

(2) ...

(3) Osteløbe (lab-ferment, chymosin, rennin).

Osteløbe fremstilles af friske eller tørrede kalvemaver (løbemaver) eller ved dyrkning af visse mikroorganismer. Det er et proteinnedbrydende enzym, der får mælk til at løbe sammen ved at koagulere caseinet. Osteløbe foreligger i flydende form eller i pulver- eller tabletform. Det kan indeholde salte (f.eks. natriumenchlorid, calciumchlorid, natriumsulfat), der hidrører fra fremstillingsprocessen eller som er tilsat med henblik på standardisering, samt konserveringsmidler (f.eks. glycerol).

Osteløbe anvendes hovedsagelig ved fremstilling af ost«.

Andelsselskabet har bestridt Kommissionens synspunkt ud fra to grunde.

Det har for det første gjort gældende, at animalsk løbe efter sammenhængen i traktaten skal henføres under position 05.04 i Toldsamarbejdsrådet-nomenklaturen, der omfatter »Tarme, blærer og maver, hele eller stykker deraf, af andre dyr end fisk« eller under position 05.15, der omfatter »Animalske produkter, ikke andetsteds tariferet; døde dyr af de arter, der er nævnt i kap. 1 eller 3, uegnede til menneskeføde«. Begge disse positioner er nævnt i bilag II. Andelsselskabet gør gældende, at denne fortolkning må anlægges, idet løbe af den af selskabet fremstillede art udelukkende udvindes af kalvekallun og således er en vare fra en første bearbejdning af et husdyrbrugsprodukt i traktatens artikel 38, stk. 1's forstand. Andelsselskabet gør gældende, at position 35.07 må antages kun at omfatte syntetisk løbe.

Denne argumentation må efter min opfattelse forkastes.

Jeg er for det første enig med Kommissionen i, at artikel 38, stk. 1, i traktaten kun indeholder en generel angivelse af den type varer, der efter traktaten skal anses for landbrugsvarer. Den bindende definition er den, der findes i artikel 38, stk. 3, der henviser til bilag II. Sådan forholder det sig efter min mening, for det første fordi Rådet udtrykkeligt tillægges beføjelse til senest 2 år efter traktatens ikrafttræden at udvide bilag II, for det andet fordi nogle produkter, der klart er omfattet af de i artikel 38, stk. 1, anvendte almindelige betegnelser, således f.eks. som anført af Kommissionen uld, tydeligvis, og som det synes med velberåd hu, er udeladt i listen i bilag II, og for det tredje fordi det ligger meget nært at antage, at traktatens fædre ved affattelsen af artikel 38, stk. 3, og bilag II havde til hensigt at udrydde al tvivl om, hvad der ifølge traktaten var landbrugsvarer, og hvad der ikke var det.

Under alle omstændigheder mener jeg ikke, at den af andelsselskabet fremstillede løbe er et produkt, der stammer fra en første bearbejdning i artikel 38, stk. 1's forstand. Det produkt, der må anses for at stamme fra en førte bearbejdning (af et husdyrbrugsprodukt) er kalvekallun, der er råmaterialet i andelsselskabets produktion. Kalvekallun fås ved slagtning og udskæring af kalve, hvilket er den første bearbejdsningsproces.

For det tredje og nok så betydningsfuldt kan løbe ikke henføres under position 05.04, hvis ordlyd — som uden tvivl kan omfatte kalvekallun til udvinding af løbe (således som det udtrykkeligt fremgår af de forklarende bemærkninger til den omhandlede position i Toldsamarbejdsrådet-nomenklaturen) — ikke kan udstrækkes til også at omfatte selve det udvundne produkt. Animalsk løbe kan heller ikke henføres under position 05.15, idet det netop ville være i modstrid med fortolkningsreglen i punkt 3 (a) i de almindelige tariferingsbestemmelser i Toldsamarbejdsrådet-nomenklaturen at foretrække den almindelige beskrivelse »Animalske produkter, ikke andetsteds tariferet« i nævnte position for den mere specificerede beskrivelse »Enzymer« i position 35.07.

Andelsselskabet har i denne forbindelse for det andet gjort gældende, at artikel 2 i forordning nr. 26, så vidt jeg har forstået argumentationen korrekt, skulle anvendes, fordi selskabet efter en rigtig forståelse var en sammenslutning af land-

brugssammenslutninger, der henhører under en enkelt medlemsstat, og tog sig af forarbejdning af mælk til ost, hvilken virksomhed er nødvendig for at nå de i traktatens artikel 39 nævnte mål.

Dette argument kan efter min mening i al korthed besvares således, at det ikke er rammende i forhold til de relevante bestemmelser i traktaten og i forordning nr. 26. Det er rigtigt, men efter min mening uden betydning, at andelsselskabets medlemmer forarbejder mælk til ost. Det afgørende er, om aftalen mellem dem som fastlagt i andelsselskbets vedtægter angår »produkten eller salg af landbrugsvarer« i traktatens forstand. Det er ikke tilfældet, idet den angår produktion og salg af løbe og farvestoffer til ost, der ikke er landbrugsvarer i traktatens forstand.

Andelsselskabets femte anbringende kan derfor efter min mening ikke tages til følge. Jeg går herefter over til dets sjette og syvende anbringende, der, som De vil huske, angår anvendeligheden af artikel 85, stk. 3.

IV — Anvendeligheden af artikel 85, stk. 3

En aftale skal for at blive fritaget i medfør af artikel 85, stk. 3, opfylde fire betingelser:

i) den skal bidrage til at forbedre produktionen eller fordelingen af varerne eller til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling;

ii) den skal sikre forbrugerne en rimelig andel af fordelene derved;

iii) den må ikke pålægge de pågældende virksomheder begrænsninger, som ikke er nødvendige for at nå disse mål; og

iv) den må ikke give disse virksomheder mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer.

Kommissionen fastslog i denne sag, at den første og den anden betingelse var opfyldt, idet andelsselskabets virksomhed bidrog til at forbedre produktionen af løbe og farvestoffer til ost i Nederlandene, og idet andelsselskabets lagerføringspolitik gav en stabil og regelmæssig forsyning med disse produkter, mens de omkostningsbesparelser, andelsselskabet havde haft, fordi det ikke arbejdede med gevinst for øje, altid var tilfaldet dets kunder, det være sig andelshavere eller andre, og idet endelig almindelige forbrugere havde kunnet købe ost fremstillet med billig løbe af bedre kvalitet. Jf. beslutningens nr. 29 og 30.

Kommissionen fastslog imidlertid, at dent tredje og den fjerde betingelse ikke var opfyldt. Andelsselskabet har med sit sjette og sit syvende anbringende bestridt de resultater, Kommissionen nåede til vedrørende opfyldelsen af hver enkelt af disse betingelser.

Andelsseskabet har således med sit sjette anbringende gjort gældende, at Kommissionen urigtigt har fastslået, at kravene om, at andelshaverne udelukkende køber

løbe og farvestoffer hos andelsselskabet og betaler et beløb ved udtræden, ikke er nødvendige for at opnå de fordele, der, som anerkendt af Kommissionen, følger af andelsselskabets virksomhed.

Dette er efter min opfattelse sagens vanskeligste spørgsmål.

Hvis jeg ikke tager fejl, går andelsselskabets hovedargument i denne forbindelse ud på, at eftersom andelsselskabet ikke har nogen indskudskapital og således alene får midler gennem salget af løbe og farvestoffer, ville ingen af dets medlemmer deltage i beslutninger om investeringer i f.eks. lagre, nye produktionsanlæg m.m. uden at være sikker på, at alle andre medlemmer var forpligtede til udelukkende at købe løbe og farvestoffer hos andelsselskabet og ikke uden videre kunne udtræde af dette. Hvis disse forpligtelser ikke fandtes, kunne et medlem ikke være sikker på, at der ville være dækning for udgifter, som andelsselskabet havde pådraget sig som følge af sådanne beslutninger. Den franske regering har meget eftertrykkeligt tilsluttet sig dette synspunkt. Andelsselskabet har endvidere gjort gældende, at det uden disse forpligtelser måtte have en salgsorganisation, hvilket ville øge dets omkostninger; og det har hertil føjet, at den efterfølgende prisfastsættelse i så fald måtte opgives.

Kommissionen har anerkendt, at andelshaverne i et vist omfang må forpligtes til at købe hos andelsselskabet. I et svar på et spørgsmål fra et af Domstolens medlemmer er det under den mundtlige forhandling blevet oplyst, at Kommissionen under drøftelser mellem sagens parter havde foreslået, at en andelshaver skulle være forpligtet til at aftage mindst en tredjedel af sine forsyninger fra andelsselskabet. Andelsselskabet var for at undgå denne sag villig til at frafalde kravet om en eksklusiv forpligtelse, men kunne dog ikke acceptere mindre end 70 %.

Kommissionen har endvidere anerkendt, at der i et vist omfang må gøres begrænsninger i en andelshavers frie adgang til at udtræde, men har ment, at det måtte være tilstrækkeligt at kræve, at udtræden sker med et vist varsel.

Jeg er efter nogen tøven nået til det resultat, at andelsselskabet ikke har kunnet godtgøre rigtigheden af sit synspunkt vedrørende dette forhold, som det sandt at sige kun har kunnet støtte på en række enslydende kategoriske postulater og ikke på beviser. Det har ikke fremført noget som helst, der viser, at det faktisk kun er en eksklusiv købsforpligtelse (100 %) og et udtrædelsesbeløb, der kan give de ønskede virkninger. De argumenter, Domstolen har fået forelagt, har vel for en del haft ganske stor vægt, men det har efter min mening ikke dermed været muligt at bevise, at det forholdt sig som anført af andelsselskabet.

Jeg ville have været mere betænkelig ved det resultat, jeg her er nået til, hvis jeg ikke uden tøven var nået til den opfattelse, at andelsselskabets syvende anbringende bør forkastes. Kommissionen fastslog, at den eksklusive købsforpligtelse samt forpligtelsen til at betale et beløb i tilfælde af udtræden havde til følge, at nærmest enhver konkurrence på næsten hele det nederlandske marked for løbe og farvestoffer til ost blev udelukket — jf. beslutningens nr. 33. Hvis dette er rigtigt, er det i sig selv tilstrækkeligt til at udelukke anvendeligheden af artikel 85, stk. 3.

Når henses til, at andelsselskabets medlemmer tegner sig for over 90 % af den nederlandske osteproduktion, til at andelsselskabet er den eneste producent af løbe i Nederlandene, samt til at det står for 90 % af den nederlandske produktion af farvestoffer til ost, forekommer rigtigheden af Kommissionens resultat mig nærmest at give sig af sig selv. Andelsselskabet har anfægtet det under henvisning til, at en andelshaver kunne udtræde af selskabet mod betaling af et beløb, der ikke var urimeligt højt. Denne kendsgerning — hvis der i øvrigt kan tales om en sådan — kan ikke anfægte rigtigheden af, at andelsselskabets vedtægter giver medlemmerne mulighed for, som det hedder i artikel 85, stk. 3, »at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer«.

Min konklusion bliver derfor, at sagsøgerens påstand må forkastes. Jeg går herefter over til at behandle den franske regerings indlæg.

V — Den franske regerings indlæg

Jeg håber ikke, at man vil tage mig det ilde op, at jeg på dette punkt fatter mig i korthed. Jeg mener at kunne tillade mig dette, fordi indlægget med de ændringer, det under den mundtlige forhandling har undergået i anledning af det af Kommissionens repræsentant anførte, i det væsentlige indeholder en indtrængende opfordring til Domstolen om ikke at formulere sin afgørelse på en sådan måde, at den kan rokke ved eksistensgrundlaget for de ca. 6 000 små lokale andelsselskaber inden for landbruget som ifølge det oplyste findes i Frankrig.

Domstolen kan naturligvis ikke ændre traktatens artikel 85 eller forordning nr. 26. Jeg mener imidlertid ikke, at den foreliggende sag kan få nogen betydning for de mindre andelsselskabers forhold. Som den franske regerings repræsentant rigtigt har anført, karakteriseres det foreliggende tilfælde ved, at andelsselskabet har et monopol eller en monopollignende stilling i Nederlandene. Det vil næppe nogen sinde for et selskab af den type, som den franske regering ønsker at beskytte, kunne konstateres:

i) at dets vedtægter har til formål eller til følge mærkbart at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet;

ii) at dets vedtægter kan påvirke handelen mellem medlemsstater;

iii) at vedtægterne ikke er omfattet af artikel 2 i forordning nr. 26; og

iv) at vedtægterne ikke faldt under fritagelsen i medfør art artikel 85, stk. 3;

men jeg er naturligvis klar over, at artikel 2 i forordning nr. 26 ikke kan finde anvenelse på f.eks. et andelsselskab, som udlejer landbrugsmaskiner, eller som sælger gødning til medlemmerne.

Andet har jeg ikke at tilføje.

VI — Forslag

Jeg foreslår, at sagsøgte frifindes, og at sagsøgeren tilpligtes at afholde sagens omkostninger.